

Dr. Tóth Ferenc, Dr. Mógor Judit, Bonnyai Tünde

A nemzeti védekezés rendszere a katasztrófák elleni védekezésben

2012. január 1-je fordulópontot jelent a katasztrófavédelmi szabályozórendszerben, hiszen hatályba lép a megújult törvény és végrehajtási rendelete, valamint a kapcsolódó miniszteri rendeletek. A következőkben azon alapvető rendelkezésekbe nyújtunk betekintést, amelyek ismerete elengedhetetlen a katasztrófák elleni védekezésben bármely feladatot ellátó szervek és szervezetek tagjai számára is.

A védekezési rendszer elemei

A katasztrófák megelőzése és az ellenük való védekezés nemzeti ügy és a védekezés egységes irányítása állami feladat. A rendszer kialakításáért és működtetéséért az állam felelős. A katasztrófák elleni védekezést megvalósítják:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szervek,
- az irányítást végzők, valamint
- a további résztvevők.

A Nemzeti védekezés rendszere elemei:

- a kormányzati szintű igazgatás,
- a területi és helyi szintű igazgatás,
- valamint a további közreműködők.
-

1. Kormányzati szint

a) a Kormány

A Kormány végzi:

- a katasztrófák elleni védekezés legfelsőbb szervezését és irányítását (különböző előkészítő, szervező és tervező feladatokat lát el)
- a tervezés kormányzati szintű végrehajtását,
- a katasztrófavédelemmel összefüggő feladatok tárcák közötti koordinációját.

A Kormány a katasztrófavédelmi feladatok tekintetében döntéshozó és intézkedési hatáskörökkel bír. A katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása és irányítása érdekében kormányzati koordinációs szervet működtet, amelynek részletes feladatairól, működéséről kormányhatározat fog rendelkezni.

b) a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter

- felel az irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv működtetéséért,
- munkáltatóként kinevezi és felmenti a közvetlen irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjét, illetve annak helyetteseit,
- elrendeli (a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett) a polgári védelmi szervezetek részleges alkalmazását,
- dönt a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható költségvetési előirányzat felhasználásáról,
- háromévente jelentést készít az Országgyűlésnek és a Kormánynak kockázatelemzésekről, és a katasztrófavédelem helyzetéről,
- gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (NATO CEP) katasztrófavédelmi feladatainak, valamint az EU polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról,
- biztosítja a képviselőket a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottságban (NATO CEPC), valamint az EU intézményeiben,
- részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban,
- felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért a katasztrófák elleni védekezés területén,
- jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet.

c) A központi államigazgatási szerv vezetője

Felelős az ágazati feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért.

2. A területi és helyi szint

A területi szintű igazgatás a megyei, fővárosi védelmi bizottság (MVB) útján valósul meg.

Az MVB összetétele

A megyei védelmi bizottság elnöke a kormány megbízott, elnökhelyettesei a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományába tartozó tényleges állományú katona, a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője.

A VÉB tagjai:

- a) a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester,
- b) a megyei jogú város polgármestere,
- c) a katonai igazgatás területi szervének vezetője, képviselője,
- d) a megyei, fővárosi rendőrfőkapitány,
- e) az egészségügyi államigazgatási szerv képviselője,
- f) a vízügyi igazgatási szerv képviselője,
- g) a megyei védelmi bizottság titkára.

Az MVB rendeltetése, hogy illetékességi területén – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve közreműködésével – összehangolja és irányítja a megelőzés, felkészülés, valamint a védekezés megyei és helyi szintű feladatait. Kiemelkedő a feladatok közül a települések, más megyék és a főváros közötti kölcsönös segítségnyújtással, értesítéssel, riasztással és tájékoztatással kapcsolatos feladatok, a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a társadalmi szervezetek területi szintű együttműködésének szervezésére irányuló tevékenység.

A megyei és fővárosi védelmi bizottság elnöke és a polgármester e feladatok irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el. Feladatait a megyei közgyűlés hivatala, a főpolgármesteri hivatal, a polgármesteri hivatal, a védelmi bizottság munkacsoportjai és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével látja el.

Helyi védelmi bizottságok (HVB) működnek a főváros kerületeiben, a megyei jogú városokban, valamint a megyei védelmi bizottság által kijelölt településeken.

A helyi védelmi bizottság elnöke a megyei jogú város, a város, a fővárosi kerület polgármestere, elnökhelyettesei a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy, a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományából szükség esetén vezényelt tényleges állományú katona.

A HVB tagjai

- a) a megyei jogú városban, a városban, a fővárosi kerületben a jegyző,
- b) a honvédelmi körzethez tartozó polgármesterek által megválasztott polgármester,
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kivételével a rendvédelmi szervek és a központi államigazgatási szervek területi szerveinek a honvédelmi körzet szerint illetékes vezetője, valamint a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének képviselője.

A helyi szintű igazgatás a polgármester útján valósul meg.

A Kat. két fő feladatkört határoz meg a polgármesterek, egyes esetekben a fővárosban a főpolgármesterek:

- a **megelőzés** időszakának feladatai, valamint

- a **védekezés** irányításának feladatai.

- A polgármester (a fővárosban a főpolgármester) az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait.
- A főpolgármester és a megyei közgyűlés elnöke szervezi és irányítja a fővárosi és a megyei önkormányzat közfeladataihoz kapcsolódó katasztrófavédelmi tevékenységet.

Feladatait fővárosi kerületben, városban, községben a jegyző vagy a körjegyző, valamint a polgármesteri hivatal közreműködésével látja el.

A **polgármester** látja el az első fokú polgári védelmi hatósági feladatokat. Ennek keretében közigazgatási hatósági határozattal kijelöli és beosztja a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárokat, továbbá a gazdasági- anyagi szolgáltatásra kötelezetteket.

A polgármester a helyi katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának letéteményese. Illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülést és a védekezést, valamint a Kormány döntésének megfelelően részt vesz a helyreállításban és újjáépítésben.

3. További közreműködők

Gazdálkodó szervezetek

Védekezési feladatok ellátására hatósági határozat alapján **gazdálkodó szervezetek** is bevonásra kerülnek.

A gazdálkodó szervezet vezetője felelős a szervezet védekezési feladatainak ellátásáért.

Bevont szervezetek

A katasztrófák elleni védekezésben és a következmények felszámolásában a következő szereplők is részt vesznek:

- egyes állami szervezeteket kifejezetten mentési-elhárítási feladatok ellátására hoztak létre (pl.: Országos mentőszolgálat),
- egyes állami szervezetek katasztrófavédelmi feladatokat is ellátnak (pl.: Országos Meteorológiai Szolgálat, vízügyi igazgatóságok)
- a Magyar Honvédség (ha az egyéb rendelkezésre álló erő-eszköz nem elégséges)
- a rendvédelmi szervek
- a magyar állampolgárokból létrehozott polgári védelmi szervezetek.

Az **önkéntesen jelentkező** társadalmi és karitatív szervezetek a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatok ellátásában a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel kötött megállapodás alapján vesznek részt. Az önkéntes mentőszervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szervek szakmai irányítása mellett vesznek részt a katasztrófák hatásai elleni védekezésben és a kárelhárításban. Az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője rendeli el, amennyiben

- különleges szakképzettség és
- speciális szakfelszerelések igénybevétele szükséges.

Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője rendeli el. Az önkéntes mentőszervezetek számára felkészülés időszakában felmerült költségek fedezetének biztosítására a katasztrófavédelmi hozzájárulás bevétele terhére pályázat útján támogatás nyújtható.

Az önkéntesen segítséget nyújtó személyek az adott feladat végrehajtásáért felelős személy irányításával látják el a számukra meghatározott feladatot.

A katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében a kormánytisztviselő, a köztisztviselő és a közalkalmazott túlmunkára kötelezhető.

A nemzeti védekezés rendszere